

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการให้บริการทางการศึกษาขั้นต้นที่รัฐมุ่งจัดให้ประชาชนในวัยแรกของชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคต การศึกษาในระดับนี้นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมเด็กอยู่ในครอบครัวที่มีผู้ใหญ่ดูแล เพราะสังคมไทยเป็นครอบครัวขยาย มีปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกัน แต่ปัจจุบันสังคมไทยกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นคือ มีแต่เฉพาะพ่อแม่ ลูก การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยครอบครัวไม่อาจกระทำได้ดีดังสมัยก่อนและก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมาเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมการตั้งแต่ปฐมวัยของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะได้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งสติปัญญา ทักษะอาชีพความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจนจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 1)

ในอนาคตการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากเพราะเป็นที่ยอมรับทางวิชาการแล้วว่า การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการวางพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้านของบุคคลพื้นฐานดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาทางกายที่ต้องเจริญเติบโตเต็มที่ตามวัยและมีความแข็งแรงสมบูรณ์พัฒนาการทางสติปัญญาที่เด็กเกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์พร้อมทั้งส่งเสริมการคิดพัฒนาการทางสังคมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับวัย การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นจุดสำคัญ จุดเริ่มต้นแห่งชีวิต คือ การเริ่มชีวิตในเด็กปฐมวัย ตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุและเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาและเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2547 : 4) การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นศาสตร์เฉพาะและแตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่น เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการความรัก ความอบอุ่นมากเป็นพิเศษ ดังนั้น บทบาทของครูปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มิใช่เพียงแค่จัดการเรียนการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้และบวกเลขได้ตามความคาดหวังของพ่อแม่ผู้ปกครองเท่านั้น หากต้องรู้หลักจิตวิทยาพัฒนา

การเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของเด็ก รู้วิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ครูต้องช่วยจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเอื้อต่อการพัฒนาทุกด้าน โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย แบบองค์รวมผ่านกระบวนการเล่นปนเรียน ซึ่งครูต้องจัดกิจกรรม 6 รูปแบบได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี และกิจกรรม เกมการศึกษา โดยใช้สื่อการสอนที่สนุกสนานเห็นเป็นรูปธรรม สามารถสัมผัสได้ อีกทั้งให้ความรัก ความเข้าใจ และการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด (นภเนตร ธรรมบวร. 2550 : 27)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในวัยนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งอันจะส่งผลไปถึงการพัฒนาระยะต่อไปในชีวิต ซึ่งสภาพแวดล้อม ของเด็กวัยนี้ส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน ชุมชน และจากสถานศึกษา การจัดการศึกษา ในวันนี้จะต้องคอยเอาใจใส่ดูแลในการช่วยให้เกิดพัฒนาการในเด็ก หนึ่งในหน่วยงานที่รับผิดชอบ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในปัจจุบันก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจัดการศึกษาโดยบทบาท ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลัก แห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550 : 23 - 24) ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 บัญญัติไว้ว่า อำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ในพื้นที่ รวมถึงการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2542 : 5 - 6) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยให้จัดในสถานพัฒนาปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น และในมาตรา 41 ได้บัญญัติว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ จัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่น เพื่อลดความซ้ำซ้อนในเรื่อง การจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก จึงมีการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ มาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ คือ 1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ให้ได้คุณภาพ

และมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามนโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) พิจารณาเสนอแผนงาน/โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักวิชาการ และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7) ส่งเสริมสนับสนุนร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มิถุนายน ระเบียบ หรือตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตราด. 2554 : 6 - 7)

การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำมีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าเสี่ยง ตัดสินใจ เก่งพร้อมทั้งมีบทบาทในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ (Dubrin. 1998 : 335 ; อ้างถึงใน รังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2544 : 207) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่เผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงภายนอก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ล้วนแต่เป็นแรงผลักดันให้องค์กรจะต้องเร่งปรับตัว พัฒนากลยุทธ์ขององค์กร เปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ดังนั้นผู้นำควรมีคุณลักษณะของผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) วิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม : ผู้นำเชิงกลยุทธ์เข้าใจดีว่าการทำงานเป็นทีมเป็นหนทางสู่ความสำเร็จขององค์กร ผู้นำจึงต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ผู้นำเชิงกลยุทธ์ควรสนับสนุนให้พนักงานทุกระดับชั้นได้ปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผย แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ให้อภัยกัน ไม่หาคนผิดแต่หาสาเหตุที่ผิดพลาด ที่สำคัญหาโอกาสลงความสำเร็จ (ชัยพัชน์ เลิศรักษ์ทวีกุล. ออนไลน์. 2553)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จากการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา พบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องคุณภาพการให้บริการการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยโดยมีความแตกต่างกันมากระหว่างโรงเรียนอนุบาล ในเขตเมืองใหญ่กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลในชนบทหรือชุมชนแออัดและยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมในการจัด

การศึกษา แต่ต้องรับโอนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือระดับปฐมวัยมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมพัฒนาชุมชน และกรมศาสนา ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตร และการเรียนการสอน รวมทั้งขาดแคลนบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ (วิทยากร เชียงกูล. 2550 : 60)

การประเมินมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกระบบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมินทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านบุคลากร พบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง (กรมอนามัย. 2549 : 2) และจากการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 2) ได้ประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเครื่องมือการประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังพบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งยังขาดบางตัวบ่งชี้ และความพร้อมของการเก็บรวบรวมข้อมูล เด็กปฐมวัยทำไมต้องจัดการศึกษาให้ จำเป็นแค่ไหน ผู้ใหญ่ นักวิชาการ ผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการ หลายท่านตั้งคำถามหลายคนคิดว่า เด็กอายุแค่ 3 – 5 ขวบ จะเรียนรู้ จะคิดอะไรได้มากแค่ไหน แค่เลี้ยงให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ก่อนก็น่าจะพอ นั่นคือความคิดของผู้ใหญ่บางคน แต่หาว่าไม่ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยแห่งความคิดสร้างสรรค์ ในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมัน ออสเตรเลีย หรืออีกหลาย ๆ ประเทศได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะเขาเชื่อว่าเด็กคือ รากฐานของมนุษย์ อยากให้ผู้ใหญ่หรือบุคคลในสังคมมีคุณลักษณะ หรือมีความสามารถอย่างไร ต้องปลูกฝังตั้งแต่เล็ก ๆ เหมือนที่เขาว่า ไม้อ่อนคัดง่าย ไม้แก่คัดยาก ซึ่งเราชอบบ่นกันว่า เด็กสมัยนี้ (เด็กระดับประถม มัธยม หรืออุดมศึกษา) ไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักพูด ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ทำอะไรไม่เป็น ซึ่งเราลืมมองย้อนกลับไปว่าตอนเด็กเล็ก ๆ เราปลูกฝังเขา หรือเราฝึกฝนเขาอย่างไร จริง ๆ แล้วเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยอีกมากมาย พัฒนาการและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตอนโตสืบเนื่องมาจาก การเลี้ยงดู การปลูกฝัง การอบรมสั่งสอน หรือการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget. 1993 : 12 ; อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551 : 1) ได้กำหนดหลักของพัฒนาการไว้ 3 หัวข้อ คือ 1) พัฒนาการของเด็กเป็นไปตามระดับวุฒิภาวะเป็นกระบวนการที่แน่นอน นั่นคือ พัฒนาการภายหลังของวัยอาจทำนายได้จากลักษณะของวัยตอนต้น 2) พัฒนาการของเด็กเป็นไปตามการสะสมการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของเขา 3) พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างทฤษฎีวิวัฒนาการ และทฤษฎีการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาปฐมวัย สำคัญทำให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย

จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เป็นอย่างดีถูกต้องเหมาะสมและมีความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากส่วนราชการต่าง ๆ ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ถือเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถให้บริการตอบสนองชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ 2 - 5 ขวบ อย่างทั่วถึงและเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพตามอำนาจหน้าที่และเจตนารมณ์ของรัฐบาล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 1) ดังนั้นงานหลักทั้ง 6 ด้าน ตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มุ่งเน้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูการสร้างประสบการณ์ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการวางแผนพัฒนาบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 789 คน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. ออนไลน์. 2555)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ประจำปีการศึกษา 2557 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและไม่เป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling and Disproportionately) โดยใช้จังหวัดเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 268 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่

1.1 ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง

1.2 ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์

- 1.3 การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต
- 1.4 วิธีการคิดเชิงปฏิบัติ
- 1.5 การกำหนดวิสัยทัศน์
2. การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มี 6 ด้าน ได้แก่
 - 2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ด้านบุคลากร
 - 2.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
 - 2.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
 - 2.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
 - 2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง สภาวะที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจ และวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้นและผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ

1. ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์คิดเชิงสังเคราะห์ การทำงานสามารถคิดเชิงสร้างสรรค์ขยายความคิดที่แปลกใหม่ มีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาการพิจารณาทบทวนก่อนการตัดสินใจ และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
2. ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศการรายงานแผนงาน โครงการ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพัฒนางานมีความคิดเชิงประยุกต์สามารถกำหนดมาตรฐานการทำงาน การบริหารงานที่เน้นกระบวนการและมีองค์ประกอบและปัจจัยส่งเสริมการทำงานอย่างมีเป้าหมาย
3. การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการวางแผนการทำงานเชิงรุกการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถคาดการณ์แนวโน้มอนาคต

มีทักษะและไหวพริบการคิดแก้ไขปัญหาอนาคตได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นนักวางแผนกลยุทธ์
ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย

4. วิธีการคิดเชิงปฏิบัติ หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถทางการคิด ปรับเปลี่ยนโดยฉับพลัน
เพื่อให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด
แก่องค์การ

5. การกำหนดวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการมองภาพอนาคตขององค์กร
และกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางที่ชัดเจนเชื่อมโยงกับพันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน โครงการ
ของสถานศึกษาที่นำสู่การปฏิบัติมีการตรวจสอบความเป็นไปได้โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมคิด
วิเคราะห์คิดสังเคราะห์วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาการทบทวนและปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน
เน้นการกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามทิศทางที่กำหนด

การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
ปฐมวัย กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์
สังคม สติปัญญา และคุณลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ
มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงดำเนินการ
ให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาการสำหรับเด็ก ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม
และเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกแต่งตั้งกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม

2. ด้านบุคลากร หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก
ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก และพนักงานจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีศักยภาพ
ในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็ก ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
ด้วยความเหมาะสมมีคุณภาพ

3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง การจัดหา สร้าง ดูแลรักษา
ซ่อมบำรุงสถานที่ การจัดสิ่งแวดล้อมและมาตรการเพื่อความปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริม
สุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจ ไร้กังวล การก่อสร้าง และพัฒนาอาคาร
สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย จัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2 - 5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาตามวัย และความสามารถของเด็ก

5. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เลือกระบบปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่าง ชุมชน

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย เป็นพื้นฐาน ของการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและ สติปัญญา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีการปกครองตนเอง มีความเป็นอิสระในด้านการบริหารงาน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหาร ส่วนตำบล

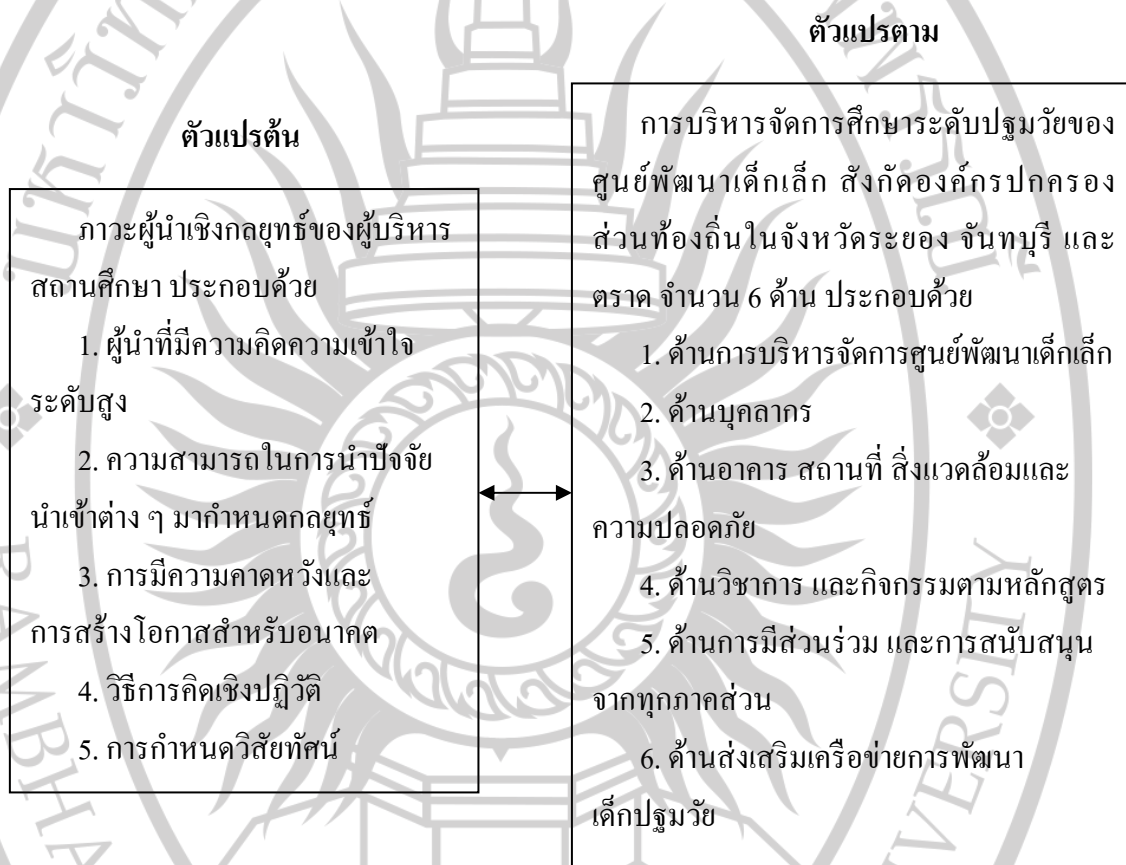
ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ สถานศึกษา หรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาราชการแทนหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2557

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ผู้ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดมีความสัมพันธ์กัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี